

ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБИ
В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

УПРАВЛІННЯ ФІТОСАНІТАРНОЇ БЕЗПЕКИ

вул. Чернівецька, 24, м. Тернопіль, 46006, тел./факс (0352) 52-18-14

E-mail: fitobezpeka@dpss-te.gov.ua

03.04.2023 №94

На № _____ від _____

*Департамент агропромислового
розвитку Тернопільської обласної
державної адміністрації*

**Прогноз фітосанітарного стану
основних с/г рослин у
господарствах Тернопільської
області в квітні 2023 року**

Погода цього річного березня була теплою, вітряною та з достатньою кількістю опадів. Середньомісячна температура повітря становила 4,7-5,0°C тепла і на 2,1-3,1° була вищою кліматичної норми. Максимальні температури повітря в усі дні були позитивними і коливалися від +3 до +12°. Мінімальна температура повітря протягом декількох ночей знижувалась до 2-6° морозу. Проте в більшість часу була позитивною.

Завдяки високому температурному режиму, що панував на початку третьої декади, озимі культури та плодові дерева змінювали свій фазовий стан. Розвиток активних весняних процесів внаслідок похолодання в кінці третьої декади дещо призупинився. Опади, які випадали у вигляді дощу та мокрого снігу, поповнювали верхні шари ґрунту корисною вологою. В більшості днів погодні умови дозволяли проводити весняну посівну кампанію. Тривала сівба ранніх зернових, зернобобових, цукрового буряку та овочів. Підживлено усі площі з озимими зерновими.

Станом на 31 березня в садах відмічене набухання бруньок в яблуні та сливи, розпускання бруньок в вишні та груші, що на тиждень раніше багаторічних строків.

За агрометеорологічними розрахунками масове цвітіння груші та сливи на території західних та південних районів очікується у третій декаді квітня, що на тиждень раніше середніх багаторічних строків. Цвітіння вишні по всій території області очікується у другій декаді квітня, що близько середніх багаторічних строків. Яблуні масово зацвітуть на початку травня, що є близьким середніх багаторічних строків.

БАГАТОЇДНІ ШКІДНИКИ

Мишоподібні гризуни. Протягом зимового періоду зберігався підвищений температурний режим з різноманітними метеорологічними явищами. Сніг та мокрий сніг, ожеледь, дощі, тумани, призводили до сильного перезволоження ґрунту, і негативно вплинули на перезимівлю мишоподібних гризунів, призвівши до зниження їх чисельності.

Проведеним фітосанітарним моніторингом встановлено, що чисельність мишоподібних гризунів в посівах озимої пшениці та озимого ріпаку становить в середньому 2,0 жилих колоній/га (3,0-5,0 жилих нори/колонію), на багаторічних травах – 2,0-3,0 жилих колоній/га (3,0-4,0 жилих нори/колонію).

При сприятливих агрокліматичних умовах (тепла погода без значних опадів та різких перепадів температур), триватиме інтенсивне розмноження та зростатиме чисельність мишоподібних гризунів в посівах озимих культур і багаторічних трав.

Ґрунтові шкідники. Завдяки прогріванню ґрунту на глибині зимівлі до 10-12°C, активізуються та переміщуються у верхні шари (5-6 см) гусениці *підгризаючих совок* та личинки *хрущів, хлібних жуків, чорнишів і коваликів*.

Умови перезимівлі для шкідників були сприятливими, за рахунок чого ймовірно збереження достатньої чисельності зимуючих стадій даних комах і утворення вогнищ підвищеної їх шкідливості у посівах сільськогосподарських культур.

ЗЕРНОВІ КОЛОСОВІ КУЛЬТУРИ

Після відновлення вегетації більшість посівів озимих зернових знаходяться у доброму фізіологічному стані, у фазі росту – кущення. Формування урожаю озимих зернових великою мірою буде залежати від гідротермічних умов квітня та забезпечення їх елементами живлення.

Хлібна жужелиця (турун). Впродовж місяця очікується осередкове живлення личинок шкідника, які активно харчуватимуться в посівах, розміщених після стерньових попередників. Зростанню шкідливості туруна сприятиме, помірно-тепла погода на фоні достатньої вологозабезпеченості ґрунту. Ознакою наявності личинок жужелиці є жовте листя, яке лежить на землі. При наявності 3-4 личинки/кв.м. під час весняного кущення посіви осередково або всуціль обприскують інсектицидами, відповідно до «Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Вихід з місць зимівлі *хлібних клопів* очікується в кінці місяця, які за теплої погоди переселятимуться на озимину. Пошкодження перезимувалими клопами пшениці ранньою весною викликає різке відставання рослин в рості і розвитку, вони передчасно жовтіють, центральний лист вище уколу серпоподібно згинається або згортається у вигляді спіралі. Якщо погода буде сухою шкодочинність клопів різко підвищиться

Триватиме живлення личинок *злакових мух* в посівах зернових культур.

Злакові попелиці продовжуватимуть відроджуватися з зимуючих яєць за середньодобової температури +6...+9°C, а пізніше активно розмножуватимуться в посівах.

За теплої та сухої погоди **цикадки** заселятимуть посіви озимих культур та живитимуться соком рослин, а віро формні особини – будуть переносити вірусні хвороби.

За середньодобової температури повітря +9...+10°C озимі зернові культури заселятимуть **хлібні п'явиці** та **хлібні блішки**, від яких в першу чергу потерпатимуть ослаблені та виснажені рослини.

За появи сходів ярих зернових, шкідники мігруватимуть до них. Проти визначених шкідників за ЕПШ хлібної блішки – 30-50 екз/кв.м., шведської мухи – 40-50 екз/100 помахів сачком, п'явиці – 10-30 жуків/кв.м. посіви обробляють в крайових смугах або всуціль дозволеними до використання інсектицидами.

Нестабільний температурний режим у зимовий період сприяв проявленню і розвитку хвороб у посівах озимих культур.

Фітосанітарним моніторингом посівів озимих зернових культур встановлено, що рослини озимої пшениці уражені збудниками **борошнистої роси** (0,06% площ, 0,9-2,0% рослин) та **септоріозу** (6% площ, 0,7-2,0% рослин).

За підвищеної вологості повітря та встановленні температури +12°C прогнозується перезараження рослин зимуючими збудниками даних хвороб.

За умов вологої погоди спостерігатиметься поширення **корневих гнилей**, що поширені на 3% площ озимої пшениці, при ураженні 0,8-2,0% рослин.

Також, у посівах озимих зернових культур очікується розвиток **піренофорозу, гельмінтоспоріозу, ринхоспоріозу та бурої листкової іржі**.

За умов ураження септоріозом листя, при інтенсивності ураження 3-5%, борошнистою россою, бурою іржею, гельмінтоспоріозними плямистостями, ринхоспоріозом – 1% приймають рішення щодо оздоровлення рослин фунгіцидами. Для забезпечення високого рівня захисту рекомендовано провести не менше 2 обробітків – перший у період кушіння – початок трубкування, другий – наприкінці періоду виходу в трубку – поява прапорцевого листка.

Для підвищення стійкості рослин до стресових умов, у період весняного кушіння посіви озимої пшениці можна обприскувати рідкими комплексними добривами з вмістом мікроелементів та регуляторів росту. Проти бур'янів у фазу весняного кушіння озимої пшениці використовують рекомендовані «Преліком...» гербіциди, надаючи перевагу препаратам широкого спектру дії, які можна застосовувати до фази утворення прапорцевого листка. Боротьбу з бур'янами в посівах зернових за необхідності, доцільно поєднувати із захистом рослин проти хвороб і шкідників.

КУКУРУДЗА

Посівам кукурудзи на початкових етапах вегетації загрожують **грунтові шкідники** – дротяники, личинки хрущів. Для зниження їх шкодочинності важливим є правильний підбір попередників (висока чисельність ґрунтових шкідників спостерігається на посівах після багаторічних трав, на повторних посівах кукурудзи). На таких площах доцільним є проведення передпосівних ґрунтових розкопок і при виявленні високої чисельності дротяників (3-5 екз/кв.м) та личинок хрущів, насіння необхідно обробляти інсектицидними протруювачами. Повторних посівів кукурудзи необхідно уникати для недопущення пошкодження рослин личинками західного кукурудзяного жука.

За умов прохолодної вологої погоди під час проростання, можливе зниження схожості та загибелі проростків від пліснявіння. Ослаблені погодними стресами рослини уражуються **кореневими гнилями**, найчастіше фузаріозною. Обмежує розвиток хвороб ретельна підготовка насінневого матеріалу із обов'язковим протруєнням одним із дозволених фунгіцидних протруювачів.

БОБОВІ КУЛЬТУРИ

В квітні на відростаючих багаторічних травах за середньодобової температури повітря +7...+12°C шкодитимуть різноманітні довгоносики (**бульбочкові, апіон**), **трав'яні клопи** та гусениці **підгризаючих совок**.

При появі сходів гороху, посіви заселятимуть та наноситимуть шкоду жуки **бульбочкових довгоносиків**.

ТЕХНІЧНІ КУЛЬТУРИ

У квітні за прогрівання ґрунту на глибину залягання шкідника до +7...+10°C буде проходити вихід жуків **звичайного бурякового довгоносика**. Жуки активні у сонячні теплі години. Живляться осотом, березкою, кропивою та іншими бур'янами, пізніше переходять на сходи цукрових буряків, соняшнику, кукурудзи. Масове заселення ранніх посівів буряків відбуватиметься наприкінці місяця за температури +22...+25°C, коли спостерігатиметься літ шкідника.

При сухій, теплій погоді ранні посіви буряків масово заселятимуть і пошкоджуватимуть **бурякові блішки**. При підвищенні температури повітря до +17...+27°C, а на поверхні ґрунту до +25...+30°C, фітофаг масово розселятиметься з місць зимівлі. Значної щільності та шкідливості даного фітофага не очікується.

Вищезазначені умови сприятимуть розселенню з місць зимівлі **бурякової крихітки, щитоносок**, активній міграції **дротяників** та **несправжніх дротяників** в верхні горизонти ґрунту.

Тепла та волога погода квітня сприятиме розмноженню на рослинах – господарях (калина, жасмин), **бурякової листкової попелиці**, яка згодом переселятиметься на посіви буряків.

У фазі сходи - 2-3 пари справжніх листків за перевищення ЕПШ у посівах звичайного бурякового довгоносика - 0,2-0,3, блішок – 3-7, мідляка – 0,3-0,5, щитоносик 0,7-1,2 екз/кв.м. сходи буряків захищають дозволеними інсектицидами.

За неякісного протруєння насіння, недотримання агротехнічних прийомів догляду за культурою в умовах надмірного зволоження ґрунту та утворення поверхневої кірки призводить до ураження цукрових буряків **коренеїдом**.

Ріпаковий стебловий прихованохоботник дуже рано заселяє посіви (температура прогрівання ґрунту +5...+7°C, повітря +10...+12°C). Через декілька днів після заселення ріпаковим стебловим прихованохоботником посіви заселяє **капустяний стебловий прихованохоботник**. Стеблові прихованохоботники відкладають яйця в стебла та черепашки листків.

Ріпаковий квіткоїд заселяє поля ріпака у фазі бутонізації. В другій половині квітня, при сухій, теплій погоді хрестоцвіті блішки активно заселятимуть посіви озимого та ярого ріпаку.

За надмірної вологості та понижених температур повітря в посівах озимого ріпаку, що ослаблені та зріджені після перезимівлі, поширюватимуться **пероноспороз, фомоз, альтернاریоз, циліндроспоріоз та біла плямистість (сіростеблість)**.

Проти фомозу, пероноспорозу, інших хвороб (за появи ознак захворювання) рослини ріпаків оздоровлюють дозволеними фунгіцидами.

Заздалегідь, перед початком хімообробок слід повідомити власників пасік про необхідність прийняття заходів по охороні бджіл!

Рослинам **соняшнику** від фази сходів до II пари справжніх листків будуть завдавати помірної шкоди **довгоносики**, личинки травневих **хрущів, піщаний мідляк, дротяники та несправжні дротяники**.

Доцільним заходом при боротьбі з шкідливими організмами на ранніх етапах розвитку культури є проведення протруєння насіння, зокрема дозволеними згідно «Переліку...» інсектицидними протруювачами.

КАРТОПЛЯ ТА ОВОЧЕВІ КУЛЬТУРИ

У квітні за сприятливих погодних умов розпочнеться садіння картоплі. Перед посадкою картоплі необхідно провести перебирання, сортування картоплі з вибраковуванням уражених і пошкоджених бульб для недопущення ураження молодих рослин хворобами, якими уражений посадковий матеріал. Висаджені бульби, а пізніше молоді рослини можуть пошкоджувати **ґрунтові шкідники**, тому при виявленні їх високої чисельності необхідним є проведення протруєння насінневого матеріалу дозволеними протруювачами згідно з «Переліком пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Посіви цибулі в квітні заселятимуть та пошкоджуватимуть цибулева муха та прихованохоботники. За наявності ЕПШ 3-4 яєць цибулевої мухи на 10% заселених рослин, прихованохоботника – 5-10 личинок на рослину або

2-4 жуків/кв.м. та інших шкідників, посіви (крім цибулі на перо) обприскують дозволеними інсектицидами.

БАГАТОРІЧНІ ПЛОДОВІ НАСАДЖЕННЯ

Згідно з результатами осінніх обстежень у садах, особливо занедбаних, є чимало зимуючих стадій шкідливих організмів та хвороб, перезимівля яких пройшла задовільно. Погодні умови березня стримували розвиток багаторічних насаджень, а також шкідливих організмів. У квітні із встановленням теплої погоди розвиток шкідливих організмів активізується.

За середньодобової температури повітря понад $+6^{\circ}\text{C}$ (у період набубнявіння бруньок) спостерігатиметься вихід з місць зимівлі садових **довгоносиків (яблуневий квіткоїд, сірий бруньковий довгоносик ін.)**, а за температури $+10\dots+14^{\circ}\text{C}$ очікується масове розселення жуків.

За температури повітря $+12^{\circ}\text{C}$ на початку розпускання бруньок, залишатимуть гнізда і живитимуться бруньками гусениці **золотогуза**.

Гусениці **непарного шовкопряда** відроджуватимуться (після розпускання бруньок) за середньодобової температури понад $+6^{\circ}\text{C}$, а **кільчастого** – через 3-7 днів після переходу середньодобової температури через $+11^{\circ}\text{C}$, насамперед у незахищених присадибних і лісопаркових багаторічних насадженнях.

Відродження гусениць **розової листокрутки** очікується за суми ефективних температур 50°C , а масовий вихід спостерігатиметься при досягненні суми ефективних температур 70°C .

У фазі відокремлення бутонів розпочнеться виліт **яблуневого пильщика**, заляльковуванню якого сприятиме прогрівання ґрунту на глибині 10см до $+12^{\circ}\text{C}$.

За температури повітря понад $+7^{\circ}\text{C}$ активно відроджуватимуться личинки **яблуневої листоблішки**.

В період набубнявіння і розпускання бруньок, триватиме виплодження личинок **яблуневої попелиці** із зимуючих яєць.

Відродження личинок **червоного і бурого плодових кліщів** відбуватиметься під час відокремлення бутонів, при переході середньодобової температури через $+7^{\circ}\text{C}$.

Розвиток личинок **комноподібної щитівки** розпочнеться в період набубнявіння квіткових бруньок на яблуні за середньодобової температури повітря $+7\dots+8^{\circ}\text{C}$.

Для розвитку **клястероспоріозу кісточкових**, під дією атмосферних опадів достатніми будуть відносно низькі ($+4\dots+5^{\circ}\text{C}$) температури повітря, а оптимальними - $+19\dots+26^{\circ}\text{C}$.

У квітні на сприятливих сортах яблуні за теплої погоди та високої вологості повітря проявиться **борошниста роса**, відбуватиметься літ аскоспор **парші** та ураження молодого листя.

В разі холодної дощової погоди під час цвітіння на абрикосі, вишні проявиться **моніліальний опік**, а під час листоутворення – **кучерявість листків** на персику.

Під час висування та відокремлення бутонів черешні, вишні, сливи (перед цвітінням) проводять комплексний обробіток фунгіцидами та інсектицидами, відразу після закінчення цвітіння обприскування повторюють, чергуючи дозволеними препаратами згідно «Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні».

Увага! Обробки треба проводити в тиху, безвітряну погоду в ранішні та вечірні години. Не пізніше ніж за три доби до початку обробки попередити про це органи місцевого самоврядування та пасічників, пасіки яких знаходяться на відстані до 10 (десяти) кілометрів від оброблюваних площ. При цьому повідомляється дата обробки, назва препарату, ступінь і строк дії токсичності препарату.

При роботі з засобами захисту рослин слід дотримуватись загальноприйнятих державних санітарних правил ДСП 8.8.1 та правил особистої гігієни.

**В.о. начальника Управління
фітосанітарної безпеки**

Людмила БЕЗМЕНСЬКА